

D'criptors

Narcís Comadira

[Girona, 1942]. Poeta i pintor

Una llosa de plom

La Girona de la postguerra era fosca en tots sentits. Restriccions elèctriques i vitals. I, per tant, culturals. No hi havia cap altra vida literària que no fos la d'una capital de províncies espanyola. Un diari, *Los Sitios*, on algú feia les seves cròniques més o menys literàries. Una revista local, *Vida Católica*, on també alguna ploma ambiciosa feia les seves provatures en un castellà més aviat estantís i llibresc. De tant en tant, una conferència. En recordo una a la Biblioteca, d'Ana Maria Matute, a la qual vaig assistir d'adolescent. Per Fires es feien els *Juegos Florales*, amb Reina de casa bona i *Mantenedor* de nom. Recordo l'any que ho va ser Agustín de Foxá. Tot mediocre, provincià, tronat, carrincló. Teatre? Res. Els pastorets de La Salle i el Grup Proscenium, que feia el que podia. I un escriptor famós, que venia de tant en tant: José Maria Gironella, sempre a l'ombra dels seus *cipreses* creients. Els que érem aprenents de lletraferit i que això de la literatura ens agradava seguíem els *premios* Nadal i escoltàvem per ràdio la festa de la seva concessió. El primer que recordo va ser quan

va guanyar *El Jarama*. Jo devia tenir catorze anys i havia escrit alguns versos en la *lengua del Imperio*. De fet, Catalunya no existia. A casa, alguns llibres catalans eren les restes del naufragi que mig suraven perdudes entre les novel·les del moment. Verdaguer, Pla, una antologia de poesia, en una llengua que era la que jo parlava però no la que escrivia i llegia. La societat literària era l'espanyola i, en tot cas, la barcelonina castellana, que deixava caure les seves perles, com les del collaret de Mariona Rebull, cada setmana a les pàgines de *Destino*. Jo m'ho llegia tot puntualment. Els articles de Josep Pla, els devorava. Potser perquè en molts hi veia el meu món reflectit. Quan, als quinze anys, em vaig atrevir a llegir en català, va ser amb Pla. L'entenia. Altres coses, no. Em feien nosa els «llurs», els «nogensmenys», els «debades». Vivia en l'aberració de trobar poc natural la meua llengua. A poc a poc, la llengua literària catalana es va anar obrint pas al meu cervell. Primer va ser Maragall. Després, Verdaguer, perquè a casa hi havia *Canigó* i *L'Atlàntida*. Als setze anys ja m'atrevia amb

NARCÍS COMADIRA

Riba. Però tot això era en un àmbit privat. A PREU, a l'Institut, García López, un excel·lent professor, ens va parlar de Pavese. Però no ens va parlar mai de Vinyoli, que era amic seu. Catalunya no existia. Jo la vaig descobrir a l'escoltisme i, als disset anys, quan vaig anar al Seminari. Era l'octubre de 1959. A vegades penso que, del fons d'aquest pou negre, n'hagi sortit el poeta que sóc és gairebé un miracle. És la persistència d'unes forces ocultes en la idiosincràsia de la llengua que, en una instintiva voluntat de ser, m'han agafat i m'han utilitzat. A vegades em sento un posseït i penso que, en una situació tranquil·la, normal, pel que fa a la llengua, en una llengua segura, rica i estable, com ara l'anglesa, jo mai no hauria estat poeta. N'hagués tingut prou amb la pintura.

Tothom recorda la seva joventut amb nostàlgia. Jo tinc un record horrible d'aquells anys de la meua Girona adolescent. Parlo dels anys entre 1952 i 1959. Quan hi penso, una llosa de plom s'instal·la sobre meu i se'm fa un nus a l'estómac. Quanta misèria! Els *hermanos* amb la seva insuportable presència pseudoe-

ducativa. Els capellans amb el seu domini castrador sobre els costums i les consciències. Els prejudicis socials. Les migrades aspiracions reprimides. I la por general. Una por gelatinosa. I un fons de militars, de policies, de funcionaris de l'Estat. Com pot sortir un escriptor de tot això? D'aquesta falta d'ambició col·lectiva? D'aquesta falta de llibertat? Només la vida, amb les seves pulsions poderoses, podia contrarestar aquest pes insuportable. La vida i els llibres. Els llibres eren passadissos de sortida. Només els llibres eren finestres per on respirar. I devíem a l'atzar el fet d'anar-los descobrint, perquè pensar en l'educació era inimaginable. L'atzar em va portar Kafka, *La metamorfosi*, en argentí, als setze anys. Ja he dit que a casa hi havia les novel·les del moment: *Viento del este*, *viento del oeste*, *El túnel*, *Hambre*, *La piel*. I els llibres que ens portaven els Reis: *La isla misteriosa*, *La isla del tesoro*, *Robinsón Crusoe*, *Tom Sawyer*. Així vaig anar teixint la xarxa de les meves mitologies.

NARCÍS COMADIRA